

**YÜKSEKÖĞRETİM FRANSIZCA HAZIRLIK PROGRAMI
ÖĞRENCİLERİNİN KULLANDIKLARI FRANSIZCA OKUDUĞUNU
ANLAMA STRATEJİLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

**UNIVERSITY FRENCH PREPARATORY CLASS STUDENTS' OPINIONS ON
READING COMPREHENSION STRATEGIES USE**

Okt. Meral ÖZKAN GÜRSES

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Yabancı Diller Yüksekokulu

meral_gurses@yahoo.com

Doç. Dr. Oktay Cem ADIGÜZEL

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Eğitim Programları ve Öğretim ABD

ocadiguzel@gmail.com

ÖZ:

Bu araştırmanın amacı Yükseköğretimde Fransızca hazırlık programında öğrenim gören öğrencilerin Fransızca okuduğunu anlamada kullandıkları okuma stratejilerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmada nitel yöntem benimsenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 2008-2009 öğretim yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yabancı diller Bölümünde Fransızca hazırlık programında öğrenim görmüş 15 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, genel olarak öğrencilerin çözümleyici okuma stratejilerini bilinçli biçimde kullandıkları, bütünleştirici okuma stratejilerini fazla kullanmadıkları, kullandıkları stratejileri daha çok sınav durumunda değiştirdikleri bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Okuma stratejileri, Yabancı dil, Fransızca hazırlık programı öğrencileri

ABSTRACT:

In this study, it's aimed to determine French preparatory class students' opinions on reading strategies use. A qualitative research methodology was used for the study. Participants of the study were 15 volunteer French preparatory class students who studied at Eskişehir Osmangazi University Foreign Languages Department in 2008-2009 academic years. Data were collected by means of semi-structured interviews forms developed by the researchers and were analyzed with descriptive analysis technique. The findings of the study revealed that most participants reported using bottom-up strategies, few participants reported using top-down strategies, and most participants reported changing their strategies in the situation of exam.

Key Words: Reading strategies, Foreign language, French preparatory program students

Giriş

Belirli amaçlara ulaşmak için okuyucu tarafından etkin olarak seçilen ve kontrol edilen eylemler olarak tanımlanan okuma stratejilerinin (Carrell, Gaydeusek ve Wise, 1998) okuma yeterliği üzerindeki etkisi, uzun yıllardır araştırılan bir konu olmuştur. Okuma stratejileri öğrencilerin dilbilgisi yapısı, sözcük bilgisi gibi eksikliklerinin önemli bir sorun olduğu yabancı dilde okumada özellikle önem taşımaktadır. Çünkü yabancı dilde okuyucu, ana dilde okumaya göre sözcük bilgisi veya dilbilgisi eksikliği nedeniyle metni anlamada çok daha fazla sorunla karşılaşmaktadır. Okuyucu her karşılaştığı sorunda sorunu çözme amacıyla bilinçli bir davranış gerçekleştirdiğinde bir strateji kullanmış olur. Örneğin okuyucu ön bilgi kullanma, metne göz gezdirme, çeşitli ipuçlarına dayalı metnin içeriğini tahmin etme, bilmediği bir sözcüğün anlamını metinde yer alan ipuçlarını ve/veya ön bilgisi kullanarak bulma, sözlükten yararlanma gibi çeşitli stratejiler kullanarak metni daha iyi anlayabilir.

Dil öğrenme alanında yapılan araştırmalar başarılı ve zayıf okuyucuların kullandıkları okuma stratejilerinin türü, sayısı veya çeşitli stratejileri doğru yer ve zamanda esnek biçimde kullanabilme yeterliği yönlerinden farklılaştığını ortaya koymaktadır (Chamot, Barbhardt, Eldinary ve Robbins, 1999; Lee ve Oxford, 2008; Thampradit, 2006). Anderson (1999), yabancı dilde etkili okumak için okuyucunun hangi stratejiyi kullanacağını bilmesinin yanında stratejiyi nasıl kullanacağını bilmesinin de önemli olduğunu vurgulamaktadır. Carrell (1998) belirli bir grup stratejinin daha etkili okuma sağlamadığını, aynı tür stratejilerin hem başarılı hem zayıf okuyucular tarafından kullanılabilirliğini, bununla birlikte daha fazla sayıda okuduğunu anlama stratejisi kullandığını belirten okuyucuların okuduğunu anlamada daha başarılı olduklarını belirtmektedir. Dolayısıyla, dil öğrenen bireylerin kullandıkları okuma stratejilerine ilişkin farkındalıklarını artırmaya, yeni stratejiler öğrenmelerine, daha önceden kullandıkları stratejileri daha etkili, doğru zaman ve yerde kullanmalarına yönelik bir öğretimin olumlu etkilerinin olacağı söylenilebilir (Koda, 2007). Anderson (1999), dil öğrencilerine yönelik okuma öğretiminde, öğretmenin öğrencilerde geliştirmek için yoğunlaşacağı beceriler arasında okuma stratejilerini etkili ve eşgüdümlü biçimde kullanma ve anlamayı izleme becerilerini de saymaktadır. Chamot ve diğerleri (1999) ise yabancı dilde strateji öğretiminde, özellikle öğrencilerin stratejilere ilişkin farkındalıklarını geliştirmeye yönelik etkinliklerin önemli bir yer tuttuğunu belirtmektedirler (Chamot ve diğerleri, 1999).

Yabancı dil öğretiminde, okuma stratejileri öğretiminin başarılı olabilmesi için öğretim öncesi öğrencilerin yabancı dilde kullandıkları okuma stratejilerinin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, öğrencilerin hangi okuma stratejilerini nasıl kullandıklarına ilişkin görüşlerinin alınması, öğrencilerin kullandıkları okuma stratejilerine ilişkin farkındalıkları hakkında bir fikir vermesi bakımından önem taşımaktadır.

Türkiye’de öğrencilerin yabancı dilde okuma stratejileri üzerine yapılan araştırmalar daha çok İngilizce öğrenen öğrenciler üzerine yoğunlaşmıştır. İkinci yabancı dil öğrenen öğrenciler üzerine bu alanda araştırma sayısı çok sınırlıdır. Oysa strateji öğretiminin yabancı dil öğretiminde yaygınlaşabilmesine ve etkili biçimde yapılabilmesine olanak verebilecek bu araştırmalar, öğrencilerin yabancı dilde etkili okuyucu olmalarına yardım ederek özellikle yükseköğretimde son yıllarda yaygınlaşan

ikinci yabancı dil öğretim programlarının daha etkili biçimde yürütülebilmesine de katkıda bulunabilecektir. Bu nedenle yükseköğretim hazırlık programında ikinci yabancı dil olarak Fransızca öğrenen öğrencilerin kullandıkları okuma stratejileri üzerine araştırma yapılmasına gereksinim duyulmuştur.

Bu araştırma kapsamında yükseköğretimde yabancı dil olarak Fransızca hazırlık programına devam eden öğrencilerin kullandıkları Fransızca okuduğunu anlama stratejilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Hazırlık sınıfı öğrencileri, Fransızca okuduklarını daha iyi anlamaları için hangi stratejileri kullanmaktadırlar?
2. Hazırlık Sınıfı öğrencilerinin, Fransızca okuma stratejilerini nasıl kullanmaktadırlar?
3. Hazırlık sınıfı öğrencileri, Fransızca okuma stratejilerini hangi durumlarda değiştirmektedirler?

Yöntem

Araştırma kapsamında tarama türünde nitel bir araştırma desenlenmiş ve veriler yabancı dil olarak Fransızca hazırlık programına devam eden öğrenciler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Görüşmeler, 2008-2009 öğretim yılının son iki haftasında, yaklaşık 900 ders saati Fransızca öğretimi sonrasında gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesinde, görüşme formu hazırlanmış ve bu form uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ile verilerin toplanması sırasında, görüşme konularına ilişkin ana sorular ve konuyu açıcı sorular önceden hazırlanmış, görüşme sırasında bu sorular sorulmuş, gerektiğinde bu sorulara ilişkin yanıtları daha da belirginleştirmek ve ayrıntılı hale getirmek amacıyla açıklayıcı sorular yöneltilmiştir. Görüşmeler gönüllülük esası doğrultusunda gerçekleştirilmiş ve görüşmeler öncesi katılımcılardan sözlü izin alınmıştır. Görüşmeler ortalama 25-35 dakika arası sürmüş ve tamamı kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Ses kayıtları yazıya döküldükten sonra veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmişlerdir.

Katılımcılar

Araştırma 2008-2009 öğretim yılında, Eskişehir Osmangazi Üniversitesinde 15 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını Yabancı Diller Bölümünde açılan 1 yıl süreli Fransızca hazırlık programına devam etmiş öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmaya katılan 15 öğrencinin tamamını üniversite giriş sınavında İngilizce dil puanıyla bölüme yerleşmiş öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin 1'i erkek 14'ü kızdır. 12 öğrenci yabancı dil ağırlıklı lise, 2 öğrenci Anadolu lisesi, 1 öğrenci ise genel liseden mezun olmuşlardır. Ortaöğretimde tüm öğrenciler dil alanında öğrenim görmüşlerdir.

Bulgular ve Tartışma

Fransızca hazırlık sınıfı öğrencilerinin kullandıkları Fransızca okuduklarını anlama stratejilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırma bulguları, araştırma soruları paralelinde: (1) Öğrencilerin Fransızca okuduğunu

anlamada kullandıklarını belirttikleri okuma stratejileri; (2) Öğrencilerin Fransızca okuma stratejilerini kullanma biçimleri; (3) Öğrencilerin Fransızca okumada kullandıkları okuma stratejilerini değiştirmelerini gerektiren durumlar olarak üç tema altında toplanmıştır.

Öğrencilerin Kullandıklarını Belirttikleri Okuma Stratejileri

Öğrencilerin kullandıklarını belirttikleri okuma stratejilerinin frekans dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Kullandıklarını Belirttikleri Okuma Stratejileri

Öğrencilerin Kullandıklarını Belirttikleri Okuma Stratejileri (N=15)	Görüş Sayısı
Sözlükten yararlanma	15
Sözcük anlamını çıkarım yapma	15
Seçici dikkat	15
Not alma	14
Çeviri	13
Özetleme	12
Altını çizme	11
Metnin bir bölümü veya tümünü tekrar okuma	10
Metne göz gezdirme	8
Tahmin yürütme	4
Ön bilgiyi kullanma	3
Dikkatini toplama	3
Zihninde canlandırma	2
Şekil, şema çizme	2
Amaç belirleme	1
Anlamayı izleme	1

Tablo 1'de görüldüğü gibi tüm öğrencilerin tamamı seçici dikkat, sözcük anlamını çıkarım yapma ve sözlükten yararlanma, yarısından çoğu çeviri, not alma, özetleme, altını çizme, tekrar okuma, metne göz gezdirme, 4 ve 4'den az sayıda öğrenci ise; tahmin yürütme, ön bilgiyi kullanma, dikkatini toplama, zihninde canlandırma, şekil ve şema oluşturma, amaç belirleme, anlamayı izleme stratejilerini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin kullandıklarını belirttikleri bu stratejilerin türlerine bakıldığında, öğrencilerin tamamının veya büyük bir kısmının sözlükten yararlanma, sözcük anlamı çıkarımı, çeviri, altını çizme, tekrar okuma gibi daha çok sözcük veya cümle anlama amaçlı çözümleyici (bottom-up) stratejiler kullandıklarını, daha az sayıda öğrencinin ise göz gezdirme, tahmin yürütme, ön bilgi kullanma, amaç belirleme gibi bütünleştirici (top-down) stratejileri kullandıklarını belirttikleri görülmektedir. Bütünleştirici stratejilerin daha çok başarılı okuyucular tarafından kullanıldığını ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Kantarci, 2006; Oxford ve diğerleri; 2004; Uzunçakmak, 2005). Etkili okumada önem taşıyan bütünleştirici stratejilerden amaç belirleme, tahmin yürütme ve ön bilgi kullanma stratejilerinin az sayıda öğrenci tarafından kullanıldığı söylenilebilir. Bu öğrencilerden;

Ö2-109-112: “Bir kere bir başlığa hani başlığı varsa ona bakarım. Ne anlama geliyor. Sonra kafamda zaten bir tahmin oluşur. Bu metin ne anlatıyor gibisinden. Daha sonrasında işte ya sözlüğü bir kenara bırakırım hani onu ilk kez okuyorsam. Önce bir okurum. Eğer sonra hani anlamamı engelleyen birkaç kelime varsa ondan sonra bakarım. Yani anlayabiliyorsam ben sözlüğü kullanmam...”

Ö3-169-172: “Çok hızlı bir göz gezdirme sürecim vardır. Onu yaparım. Acaba içinde bildiğim bir kelime var mı? Örneğin aklıma hocam aklıma dünya kelimesi var. Dünya kelimesini gördüm. Mesela dünya hakkında ne olabilir. Şu andaki şeyleri düşünüyorum. Güncel olan olayları düşünüyorum öncelikle... Mesela küresel ısınma olabilir...”

diyerek başlığa dikkat etme, tahmin yürütme, sözlükten yararlanma, göz gezdirme, ön bilgi kullanma gibi stratejileri bilinçli biçimde kullandıklarını belirtmişlerdir. Diğer taraftan bazı öğrenciler;

Ö7-172-175: “Yani açıklaması pek fazla yok çünkü dediğim gibi sözlüğe bakmıyorum sadece önümde o metin var hani yapabileceğim çok fazla bir şey yok...”

Ö9- 104-106: “Okurken, okurken yani en fazla yaptığım şey konsantre olmaya çalışıyorum zaman kaybetmeden hani okumaya çalışıyorum aslına bakarsanız fazla yaptığım bir şey yok bir tek o vardı hani ilgimi çeksin diye soruları rahat bulayım diye o da yine sınava yönelik bir şey zaten başka türlü bir şey yapmıyorum...”

diyerek kullandıkları stratejilerin tür olarak sınırlı olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin Okuma Stratejilerini Kullanma Biçimlerine İlişkin Görüşleri

Aşağıda öğrencilerin Fransızca okuma stratejilerini kullanma biçimlerine ilişkin bulguları her bir strateji için ayrı olarak verilmiştir.

Sözlükten Yararlanma Stratejisi: Tablo 2’de sözlükten yararlanma stratejisinin kullanılma biçimine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin Sözlükten Yararlanma Stratejini Kullanma Biçimleri

Öğrencilerin Sözlükten Yararlanma Stratejini Kullanma Biçimleri	Görüş sayısı
Okumadan önce	4
Hiç tanıdık gelmeyen sözcüklerin anlamına bakma	2
Tüm bilinmeyen sözcüklerin anlamına bakma	1
Çok sayıda bilinmeyen sözcük içeren bir metnin sözcüklerinin anlamına bakma	1
Okurken	9
Anlamını çıkaramadığı sözcüklerin anlamına bakma	7
Metni anlamada önemli gördüğü sözcüklerin anlamına bakma	5
Çok sayıda bilinmeyen sözcük içeren bir metnin sözcüklerinin anlamına bakma	1
Okuduktan sonra	4
Metni anlamada önemli gördüğü sözcüklerin anlamına bakma	4
Anlamını çıkaramadığı sözcüklerin anlamına bakma	1

Tablo 2’de görüldüğü gibi, görüşmeler sonrasında, sözlükten yararlanma stratejisini 4 öğrenci okumadan önce kullandığını, 9 öğrenci okurken kullandığını, 4 öğrenci okuma bittikten sonra kullandığını belirtmiştir. 2 öğrenci okumadan önce hiç tanıdık gelmeyen sözcüklere sözlükten bakmayı tercih ettiğini, okurken ise anlamını çıkaramadıkları

sözcüklere baktıklarını, dolayısıyla hem okuma öncesi hem okuma sırasında sözlükten yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Okumadan önce, 2 öğrenci ise metinde kendilerine hiç tanıdık gelmeyen sözcükleri, 1 öğrenci tüm bilinmeyen sözcükleri sözlükten bakmayı tercih ettiklerini, 1 öğrenci ise eğer metin çok sayıda bilinmeyen sözcük içeriyorsa öncelikle sözlükten yararlanma stratejisini kullandığını belirtmiştir. Görüşmelerin analizleri sonrasında, 7 öğrencinin öncelikle sözcük anlamını çıkarım yapmayı tercih ettiği, eğer anlamı çıkaramazsa sözlükten araştırdığı tespit edilmiştir. Analizler, okuduktan sonra sözlüğe bakmayı tercih eden 4 öğrencinin de öncelikle sözlüksüz okumayı tercih ettiklerini, okuma sonrasında önemli gördükleri veya çıkaramadıkları sözcükleri sözlükten araştırmayı tercih ettiklerini göstermektedir. Dolayısıyla öğrencilerin yarım fazlasının bilinmeyen sözcük sorununu çözmeye sözlükten yararlanma stratejisini öncelikli bir strateji olarak görmedikleri söylenebilir. Örneğin;

Ö5-177-178: “Yani bitirdiğimde sözlüğe bakıyorum. Tekrar çıkaramadım o zaman sözlüğe bakarım. Yani sözlüğe az şekilde kullanmaya çalışmak lazım...”

Ö7-149-152: “Önce bu okuyayım ne olacak hani yapamıyorsam tekrar bir bakarım çünkü her zaman sözlük yanımızda olmuyor ya da bazı şeyleri kafamızdan çıkarmaya çalışıyoruz ki herkes de bilmiyor zaten çok iyi İngilizce, Fransızca bilenler bile her kelimeyi bilemiyorlar çünkü her dile yeni yeni kelimeler ekleniyor sürekli hepsini ezberlemek mümkün değil...”

diyerek bilinmeyen bir sözcükle karşılaştıklarında öncelikle olarak sözlükten yararlanmayı tercih etmedikleri belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler ise,

Ö1-138-139: “İlk önce anlamaya çalışırım. Sözlüğe veya başka bir şeye işte yardım almadan ona. Eğer anlamadıysam hemen sözlüğe başvuruyorum kesinlikle. Çünkü bende şöyle bir şey var. Eğer o şeyi bilemezsem aklıma kesinlikle takılıyor.”

Ö13- 168-174: “Ya işte okuyorum işte yine de çıkaramadıysam hani okuyunca az çok fikir sahibi oluyorsun onu da yapamadıysam kendi kendime sıkıntı yapıyorum sanki bunu bilmiyorsam bitti bu metin hiç anlayamayacam, ya da ne bileyim sanki bütün metin bunun etrafında dönüyor. O türlü bir sıkıntı oluyor bende, panik sanırım bu. Öyle bir şey yaratıyor bende...”

diyerek metni okuduğunu anlamada bilinmeyen sözcüklerin kendileri için önemli bir sorun olduğunu ve sık olarak sözlükten yararlanmayı tercih ettiklerini dolaylı olarak ifade etmişlerdir.

Sözcük Anlamını Çıkarım Yapma Stratejisi: Sözcük anlamını çıkarım yapma stratejisinin kullanılma biçimine ilişkin bulgular ise Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Sözcük Anlamını Çıkarım Yapma Stratejisini Kullanma Biçimleri

Sözcük Anlamını Çıkarım Yapma	Görüş sayısı
Sözlük kullanma olanağı olduğunda	13
Metne dayalı çıkarım yapma	13
Dil transferine dayalı çıkarım yapma	4
Sözcük eklerine dayalı çıkarım yapma	1
Söylenişe dayalı sözcüğün anlamını çıkarım yapma	1
Sözlük kullanma olanağı olmadığında	2
Metne dayalı çıkarım yapma	2

Tablo 3’de görüldüğü gibi sözlük kullanma olanağı olduğunda 13 öğrenci çıkarım stratejisini kullandığını belirtmiş, 2 öğrenci ise sadece sözlük kullanma olanağı olmadığında bu stratejiyi kullandığını belirtmiştir.

Ö12-127-131: “ilk önce o kelimeyi daha önce duyduysam onu hatırlamaya çalışırım, hatırlayamazsam böyle kendimce sessiz bir şekilde söylerim acaba olumlu bir anlam mı ifade ediyor olumsuz mu? Diyelim olumlu anlam ifade ediyorsa onu cümleye uygulamaya çalışırım. Baktım olmuyor sınav halinde olmadığım sürece sözlüğe bakarım ama ilk önce kendim düşünürüm hani anlamını çıkarmaya çalışırım çünkü bazı cümleler oluyor kalıplar falan oluyor hiç sözcüğün anlamını bilmeden de onu oraya oturtabiliyorsunuz...”

Ö14-100-103: “İlk önce çağırıyor mu ona dikkat ederim. Hani hece hece hecelemeye başlarım. Hece hece dikkat ederim. İngilizceye benziyor mu ya da Türkçeye benziyor mu? Ya da hiçbir şeye benzemiyor. Başındaki ekler “eks”ler “un”lar işte olumsuzluk ifade edebilir mi, olumluluk ifade edebilir mi? Uzunsa işte sıfat mıdır, zarf mıdır onlara dikkat ederim herhalde...”

diyerek metin, söyleniş, dil transferi, sözcük eklerinden yararlanarak sözcük anlamını çıkarım yapma stratejisini kullandıklarını belirtmişlerdir. Diğer taraftan;

Ö4-206: “Direk sözlük kullanmıyorsak eğer önündeki ve arkasındaki cümlelere bakarım onunla ilişkili olduğu için”

Ö15-99-100: “Sözlüğe genelde aslında yapmamak lazım ama ben başlarda bakıyorum sözlüğe hani ilk baş ya çıkarma yani öyle bi imkânım varsa sözlüğe bakıyorum eğer sınavda falansak kendim çıkarmaya çalışıyorum...”

diyerek etkili dil öğrenmede çok önemli bir strateji olan çıkarım stratejisini mecbur kalmayınca kullanmadıklarını dolaylı olarak belirtmişlerdir.

Sözlükten yararlanma ve sözcük anlamını çıkarım yapma stratejileri birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin çoğunun bilinmeyen bir sözcükle karşılaştıklarında öncelikle çıkarım yapmaya çalıştıkları, anlamını çıkaramazsa kimisi okurken kimisi okuma bittikten sonra anlamlarına sözlükten bakmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler bu sözcükler içinde sadece önemli gördüklerini sözlükten araştırdıklarını ifade etmişlerdir. Yabancı dilde okuduğunu anlamada başarılı ve zayıf öğrencilerin okuma stratejilerini kullanma biçimleri üzerine yapılan bir araştırma sonucuna göre başarılı öğrenciler daha fazla sözcük anlamını çıkarım yapma, zayıf öğrenciler ise sözlükten yararlanma stratejini daha fazla kullanmaktadırlar (Bouvet, 2002). Dolayısıyla öğrencilerin çoğunun bu stratejileri kullanma biçimi bakımından başarılı okuyucunun özelliklerini gösterdiklerini ve bu stratejileri bilinçli biçimde kullandıkları söylenilebilir. Bu durum, öğrencilerin ortaöğretimde dil alanından mezun olmaları, dolayısıyla dil öğrenme deneyimlerinin zengin olması ve üniversite giriş sınavına hazırlık aşamasında sözlük kullanmadan okuduğunu anlama amacıyla sözcük anlamını çıkarım yapma stratejisini sıklıkla kullanmış olmaları ile açıklanabilir. Diğer taraftan bilinmeyen sözcükleri önemli bir sorun olarak gören, hatta metni okumadan önce hepsini çıkarıp anlamlarını sözlükten araştıran, sözcük çıkarım stratejisine sadece sınav durumunda başvurduğunu belirten az sayıda öğrenci vardır. Bu öğrencilerin ise bu iki stratejinin kullanımı bakımından zayıf öğrencilerin özelliklerini gösterdikleri söylenilebilir.

Seçici Dikkat Stratejisi: Seçici dikkat stratejisinin kullanımına ilişkin bulgular Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Seçici Dikkat Stratejisi Kullanma Biçimleri

Seçici dikkat stratejisi	Görüş sayısı
Görsellere dikkat etme	13
Başlığa dikkat etme	9
Dilbilgisine dikkat etme	9
Bilinmeyen sözcüklere dikkat etme	6
Söylenişe dikkat etme	3
İlk cümleye ve son cümleye dikkat etme	2
Anahtar sözcüklere dikkat etme	2
İlk cümleye dikkat etme	2
Metnin ana fikrine dikkat etme	1
Noktalama işaretlerine dikkat etme	1
Özel isimlere dikkat etme	1
Örneklere dikkat etme	1

Tablo 4’de görüldüğü gibi öğrencilerin yarısından fazlası metinde yer alan görsellere, metnin başlığına, dilbilgisi kurallarına özel olarak dikkat ettiklerini belirtirken, yarısından azı bilinmeyen sözcükler, söyleniş, ana fikir, noktalama işaretleri, ilk cümle, ilk cümle ve son cümle, özel isim ve örneklere dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir. Tüm öğrenciler okuduğunu daha iyi anlamak için metnin belirli bölümlerine ya da noktalarına dikkat ettiğini belirtmiş, ancak görseller, başlık ve dilbilgisine dikkat etme hariç dikkat edilen bölüm ya da noktaların çok çeşitlilik gösterdiği görülmüştür. Örneğin:

Ö7-120-122: “*bir cümle var ki onu okusan bile yeterli olabiliyor yanında diğer cümleler onu zenginleştirmek için kullanılıyor ama bir cümle yeterli olabiliyor bu her dilde böyle oluyor hepsinde geçerli hani ilk önce bir başlık olur sonrada hani belki ilk cümlesi ya da ortalarında bir yerde o bütün parçayı özetleyen bir şey oluyor muhakkak...*”

Ö14- 89: “*Anahtar kelimelere göz gezdirebilirim anahtar kelimeleri çözmeye çalışırım...*”

diyerek ana fikir, başlık, anahtar sözcüklere özel olarak dikkat ettiklerini;

Ö13-153-155: “*Varsa kenarda bir şey bir bakıp geçiyorum normalde. Fazla da dikkat etmiyorum bakıp geçiyorum. Önce pasajı okuyorum, soruları çözüyorum, hani sonra belki tekrar dönüp bakarım. O kadar fazla dikkat etmiyorum yani resimlere...*”

diyerek çoğu öğrencinin dikkat ettiği görsellerin ilgisini çekmediğini belirtmiştir.

Not Alma Stratejisi: Not alma stratejisinin kullanılma biçimine ilişkin bulgular Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Not Alma Stratejisini Kullanma Biçimleri

Not alma	Görüş sayısı
Önemli bilgileri not alma	5
Anladığımı Fransızca olarak not alma	1
Sözcüklerin anlamını not alma	5
Cümlelerin anlamını not alma	1
Anlayamadığı uzun cümleleri not alma	1
Güzel sözleri not alma	2
Tarihleri not alma	1

Yeni kalıpları not alma	1
Bir hikâyede özel isimleri not alma	1

Tablo 5’de görüldüğü gibi 5 öğrenci metinde önemli bilgileri, 1 öğrenci Fransızca olarak anladıklarını, 5 öğrenci sözcüklerin anlamını, 1 öğrenci cümlelerin anlamını, 1 öğrenci anlayamadığı uzun cümleleri, 2 öğrenci güzel sözleri, 1 öğrenci tarihleri, 1 öğrenci yeni kalıpları, 1 öğrenci ise bir hikâyede özel isimleri not aldığını belirtmiştir. Fransızca olarak, not alma stratejisi çoğu öğrenci tarafından kullanıldığı belirtilmiş, stratejiyi kullanma biçimlerinin ise çeşitlilik gösterdiği görülmüştür. Öğrencilerin büyük bir kısmının bir bilgiyi değiştirmeden aynı biçimde not aldığı, bir başka deyişle daha çok yinleme stratejilerini kullandıkları söylenilebilir.

Ö6- 141-143: *“Baştan aşağıya ne demek istiyor diye bir genel olarak anlamaya çalışırım. O sözcük de kalır ama sonradan bir kenara not edip anlamını öğrenmeye çalışırım bu kadar...”*

Ö8- 122-123 *“not bazen belirli kalıpları yani bilmediğim belirli kalıpları not alıyorum evet metnin içinden geçen ve oraya gerçekten büyük bir anlam katanları alıyorum, yazıyorum...”*

diyerek not alma stratejilerini nasıl kullandıklarını belirtmişlerdir.

Çeviri Stratejisi: Tablo 6’de çeviri stratejinin kullanılma biçimine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Çeviri Stratejisini Kullanma Biçimleri

Çeviri Stratejisi	Görüş sayısı
Algılaması zor uzun cümleleri Türkçeye çevirme	7
Her cümleyi Türkçe çevirme	2
Ana fikri, önemli cümleleri Türkçeye çevirme	2
Anlayabildiği veya güzel bulduğu cümleleri Türkçeye çevirme	1
Genel olarak okuduklarının İngilizce veya Türkçe karşılığını düşünme	1
Cümleleri İngilizceye çevirme	1

Tablo 5’de görüldüğü gibi öğrencilerin çeviri stratejisini kullanma biçimleri çeşitlilik göstermektedir. Öğrencilerin yarısına yakın bir kısmı algılaması, zor cümleleri çevirerek anlamaya çalıştıklarını belirtmiş, 2 öğrenci her cümleyi, 2 öğrenci ana fikri, önemli cümleleri, 1 öğrenci güzel bulduğu cümleleri çevirdiğini, 1 öğrenci genel olarak okuduklarının İngilizce ya da Türkçe karşılığını düşündüğünü, 1 öğrenci İngilizceye çeviri yaptığını belirtmiştir. Bu bulgulara dayalı olarak, her cümleyi çevirdiğini belirten 2 öğrenci, okuduklarını İngilizcesini ve Türkçe karşılığını düşünen 1 öğrenci ve okuduklarını İngilizceye çeviren 1 öğrenci olmak üzere 4 öğrenci hariç, öğrencilerin çeviri stratejisini sadece belirli durumlarda kullandıkları söylenilebilir. Örneğin;

Ö4-255: *“Genel olarak ben okuduğum zaman ben şey yapıyorum. Her cümleyi kafamdan Türkçeye çeviriyorum...”*

Ö10-141-143: *“Fransızca olursa İngilizce düşünüyorum genelde. Türkçe düşününce oturmuyor çünkü. Hani ne bileyim bir anlam geliyor aklınıza ama o tam da karşılamayabiliyor. Ama İngilizcesi gelince tam oturuyor. O yüzden bir şey okurken Fransızca direk onu ben kafamda İngilizceye çeviriyorum...”*

Ö11- 163-164: “Evet hani anlayamıyorsam o cümleyi onu çevirmeye çalışıyorum. Hani belki kelimelere tek tek ne anlama geldiğine bakıyorum, öyle çevirmeye çalışıyorum...” diyerek çeviri stratejisini farklı biçimlerde kullandıklarını belirtmişlerdir.

Zhang (2001) tarafından yapılan araştırmada zayıf öğrencilerin başarılı öğrencilerden daha fazla çeviri stratejisini kullandıklarını belirlenmiştir. Çeviri stratejisi kullanımında da az sayıda öğrencinin tüm cümleleri çevirdiği belirtilmiştir. Dolayısıyla az sayıda öğrencinin metni anlamada daha fazla çeviri stratejisi kullanmaya gereksinim duydukları, çeviri stratejisini diğer stratejilerle birlikte gerekli olduğunda esnek biçimde kullanamadıkları söylenilebilir.

Özetleme Stratejisi: Özetleme stratejisini 8 öğrenci zihinsel olarak 4 öğrenci ise yazılı olarak kullandığını belirtmiştir. Örneğin;

Ö1-167-168: “okuma bitiminde genel olarak bir özet çıkartıyorum, ondan eğer sınav olacaksak o kesinlikle olur zaten çünkü aklında kalması gereken şeyler oluyor içerisinde...”

Ö11:185-186: “Yazılı çok yapmam açıkçası ama hani okumayı bitirdikten sonra bir hani düşünürüm yani neler oldu öyle özet şeklinde...” diyerek stratejiyi farklı biçimlerde kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Altını Çizme Stratejisi: Altını çizme stratejisini kullandığını belirten 11 öğrenciden 1 öğrenci anlayamadığı sözcük veya cümleleri, 6 öğrenci önemli sözcük ve cümleleri, 3 öğrenci ise her iki durumda altını çizme stratejisini kullandığını belirtmiştir. Dolayısıyla öğrenciler daha çok önemli sözcük ve cümlelerin altını çizme davranışını yaptıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin;

Ö6-187-188: “çok böyle önemli bir şey söylüyorsa onun altını çizerim. Yani orda vurgulamak istediği şey bence odur diye. Yani kesin bilmesem de. Ama genelde çok dikkatimi çeker. Onun altını çizerim...”

Ö10- 148-149: “Mesela aradan bir cümle çıkıyor ha bu işte ana cümle diyorum. Altını çiziyorum...” diyerek önemli bilgi ya da ana fikri veren cümlelerin altını çizdiklerini belirtmişlerdir.

Tekrar Okuma Stratejisi: Tekrar okuma stratejisini 5 öğrenci tüm metni tekrar okuma, 2 öğrenci anlayamadığı bölüm veya cümleleri tekrar okuma, 3 öğrenci ise her iki durumda da tekrar okuma biçiminde kullandığını belirtmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin yarısından fazlasının tüm metni anlamak için tekrar okuma yapmayı tercih ettiği söylenebilir. Örneğin;

Ö15-78-79: “hızlıca bir okurum ondan sonra baktım ki çok bilmediğim kelime var içinde bu sefer sözlükten bakarım kelimelerin anlamlarına ondan sonra tekrar okurum anlayarak...”

Ö11-151-153: “normalde okurken de yine öyle okumak gerekiyor açıkçası. Yani ilk önce belki hızlı biçimde okuyup sonra tekrar okuyunca genelini yani daha iyi anlamış oluruz...”

Göz gezdirme stratejisi: Metnin konusunu anlamak amacıyla metne, metnin başlığına, anahtar sözcüklerine bakma veya metnin yapısına göz gezdirme biçiminde kullanılacak göz gezdirme stratejisini 7 öğrenci konuyu anlamak amacıyla kullandığını, sadece 1 öğrenci ise metni ele aldığı uzunluğuna, kısalığına, yapısına bir göz attığını belirtmiştir. Örneğin

Ö11-148: “Tümünü anlamak için işte dediğim gibi önce hani bir gözden geçirmek gerekiyor...”

Ö12-105: “Okumaya başlamadan önce, şöyle hızlıcana çok hızlı bir şekilde paragrafa bir göz gezdiririm...”

diyerek metni gözden geçirme stratejisini kullandıklarını ve bu stratejiye yönelik farkındalıklarını belirtmişlerdir.

Tahmin Etme Stratejisi: Tahmin etme stratejisini kullandığını belirten 4 öğrenciden 2 öğrenci ön bilgiye dayalı, 1 öğrenci başlığa ve ilk cümleye dayalı, 1 öğrenci ise görsellere dayalı metnin devamında okuyacakları konuya ilişkin tahmin yürüttüklerini belirtmişlerdir. Okuduğunu anlamada kullanılacak etkili bir strateji olarak tahmin etme stratejisinin farkındalığına de az sayıda öğrencinin sahip olduğu söylenilebilir. Öğrenciler:

Ö5-169-170: “Resim varsa zaten ilk başta gözüüm resme gider. Resme bakarım. Hi burada bunu bunu anlatacak herhalde o şekilde bir yargıyla başlarım okumaya...”

Ö12-105: “Okuma başlamadan önce eğer konu hakkında biraz bilgi sahibiysem tahmin etmeye çalışabilirim ne olabilir ne anlatıyor olabilir diye...”

diyerek başlık, görsel ya da ön bilgiye dayalı metnin içeriğine ilişkin tahmin yürüttüklerini belirtmişlerdir.

Ön bilgiyi Kullanma Stratejisi: Ön bilgiyi kullanma stratejisini 3 öğrenci kullandığını belirtmiştir. Öğrenciler;

Ö3-171-173: “Dünya kelimesini gördüm. Mesela dünya hakkında ne olabilir. Şu andaki şeyleri düşünüyorum. Güncel olan olayları düşünüyorum öncelikle... Mesela küresel ısınma olabilir. Sular olabilir dünyanın sonra felaketler olabilir. Birçok şey aklımdan geçer...”

Ö9- 131-132: “Ana fikri anlayınca güncel hayattan da bir şey olunca hani duyduklarımızdan gördüklerimizden bir şeyler katarak onu anlayabiliyorum...”

diyerek ön bilgi stratejisini bilinçli olarak kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Dikkatini Toplama Stratejisi: Görüşmeler sonrasında 3 öğrenci okuduğunu daha iyi anlamak için dikkatini toplamaya çalıştığını, dikkatini toplama stratejisini kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu öğrencilerden:

Ö7. 117: “sadece konsantre olup okumaya çalışıyorum...”

Ö9. 104-105: “okurken, okurken yani en fazla yaptığım şey konsantre olmaya çalışıyorum zaman kaybetmeden hani okumaya çalışıyorum...”

biçiminde dikkatleri toplamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Zihninde Canlandırma Stratejisi: Görüşmeler sonrasında 2 öğrenci okuduğunu zihninde canlandırma stratejisini kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu öğrenciler;

Ö2.190-191: “Okuduğum her şey gözümün önünde canlandığından daha sonra tekrar etmesi daha kolay oluyor. Hani bir film izlemişim de onun gibi bir şey oluyor...”

Ö14-90-91: “Eğer böyle göz gezdirdiğim zaman belirli kelimeler gözüme çarpıyorsa onları aklımda canlandırarak bir senaryo oluşturabilirim...”

diyerek zihninde canlandırma stratejisini bilinçli olarak kullandıklarını belirtmişlerdir.

Şekil, Şema Oluşturma Stratejisi: Görüşmeler sonrasında 2 öğrenci metni daha iyi anlamak için şekil, şema oluşturma stratejisine başvurduklarını belirtmişlerdir.

Öğrenciler bu stratejiyi kullandıkları duruma ilişkin;

Ö2.170-171: Şimdi Bazı hikâyeler oluyor böyle. Soy ağacını veriyor. Çok karışık oluyor. Kim kimin nesi belli olmuyor. O zaman hani şema çizmek çok kolay oluyor. Ki bunu yaparım da...”

Ö12. 158-160: “mesela yüzde olan içinde yüzde geçen bi paragrafta yüzde seksen birdir yüzde yirmidir onları kendimce şekiller çizerek tamamlarım. Bi şekil çizerim yüzde seksenini şu oluşturur yüzde yirmisini bu oluşturur diye tamamlarım öyle...”

diyerek bir hikayede çok sayıda karakter veya bir metinde sayısal bilgiler varsa bu stratejiyi kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Okuma Amacı belirleme: Okuma öncesi okuma amacının ne olduğunu düşünen, dolayısıyla buna göre kullanacağı okuma stratejisini anlayan 1 öğrenci;

O5. 157-159: “Sonra tabi eğer onu mesela çevireceksek ya da sadece kendimize, çevireceksek kelimeleri çıkarmamız gerekir. Kelimeleri çıkarırız, kelimeleri çıkarırım. Çevirmeyeceksek okurum yine normal parçadaki gibi. Sonra bilmediğim kelimelere bakarım...”

diyerek çeviri yapma ve normal okuma biçiminde iki türlü okuma amacına değinmiştir. Belirli bir bilgiyi arama, genel fikir edinme, ayrıntılı bilgi edinme gibi farklı amaçlarla okuma yapılabileceğine hiçbir öğrenci değinmemiştir.

Anlamayı İzleme Stratejisi: Anlamayı izleme stratejisine bir öğrenci tarafından değinilmiştir. Bu öğrenci;

Ö3-210-213: “Sözlüğe ancak belli okumayı gerçekleştirdim. Okudum. Bir yerde anlamadım, anlarım dedim diğer cümlede. Geçtim. Gene anlayamadım. Başka bir cümle çıktı başka cümlede başka kelimeler çıktı karşıma. Gene geçtim. Belki anlarım dedim ama bir noktada ya paragraf bitti ya yarıya geldim ve baktım ki arkamda paragrafın yüzde ellisi geçmiş ve ben belki sadece beş on kelime anladım. O zaman anladım ki ben bunu anlayamıyorum...”

biçiminde metni anlayıp anlamadığını nasıl kontrol ettiğini açıklamıştır.

Öğrencilerin Okuma Stratejilerini Değiştirdikleri Durumlara İlişkin Görüşleri

Tablo 7’de, öğrencilerin okuma stratejilerini hangi durumlarda değiştirdiklerine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Okuma Stratejilerini Değiştirdikleri Durumlara İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin Okuma Stratejilerini Değiştirdikleri Durumlara İlişkin Görüşleri	Görüş sayısı
Sınav durumu	13
Sınav dışı okuma	6
Metnin uzunluğu	5
Metin türü	4
Metin zorluğu	2
Okuma amacı	1

Tablo 7’de görüldüğü gibi birçok öğrencinin kullandığı stratejileri değiştirmelerini gerektiren durum sınav durumudur. 13 öğrenci sınav durumunda önce soruları okuma, sorulardan yararlanma, hızlı okuma, çıkarım yapma gibi stratejilere değinerek kullandıkları stratejileri değiştirdiğini, 6 öğrenci de sınav dışında yavaş okuma, zor cümleleri çevirme, not alma, sözlüğe bakma gibi stratejiler kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yarısından azı metin uzunluğu ve türünün kullandığı stratejiler üzerinde etkili olduğunu söylemiştir. 2 öğrenci metin zor olduğunda sözlükten yararlanma, tekrar okuma gibi stratejiler kullandığını, 2 öğrenci okuma amaçlarına göre kullandıkları stratejilerin değişeceğini belirtmiştir. Örneğin;

Ö1. 180-183: “Mesela test olduğu zaman bu sınav hani metinle pasaj olduğu zaman yani bunda çok farklı oluyor. İlk önce sorularını okuyorum. Ondan sonra metin hakkında bilgi ediniyorum biraz. Sonra metne dönüyorum. Hemen hızlıca bir okuyorum. Önemli yerlerin altını çiziyorum. Soruda zaten aklımda kalan yerler oluyor. Sonra sorulara tekrar bakıp cevaplara hemen oradan dönüyorum. Ve bu hızlı ilerlememi sağlıyor...”

Ö5.234-235: “Öğretmenimiz öyle ...(söylemişti?) geçen sene. Parçayı anlamadığınız zaman sorulara dönün. Sorular hakikaten çok iyi anlatıyor kendini, o metni çok güzel anlatıyor. Soruları cevapları bulmaya çalışırken metni de anlamış oluyorsun. Öyle...”
Diyerek sınav durumunda sorulardan yararlandıklarını belirtmişler.

Ö3. 122-124: “Ülkemize özgü mü ya da okuma kurallarına özgü mü bilmiyorum daha çok sınav açısından ya da bir teste olan kısa okumalar daha zordur. Kısa okumaların daha zor olmasından dolayı daha yavaş daha anlamaya yönelik okuyorum”
diyerek ulusal dil sınavlarında yer alan kısa metinlerin zor olduğuna ilişkin farkındalığını belirtmiştir.

Ö5. 157-159: “Sonra tabi eğer onu mesela çevireceksek ya da sadece kendimize, çevireceksek kelimeleri çıkarmamız gerekir. Kelimeleri çıkarırız, kelimeleri çıkarırım. Çevirmeyeceksek okurum yine normal parçadaki gibi. Sonra bilmediğim kelimelere bakarım...”

Bir metni çeviri amaçlı okuduğunda farklı stratejileri kullandığını belirtmiştir.

2 öğrenci ise;

Ö10.91-92: “okumak için önüme bir şey konursa kısalık ya da uzunluk hiç fark etmez benim için aynı şekilde okurum yani...”

Ö6: 78: “Hiç şey yapmadım. Aynı ya. Aynı yani...”

diyerek çeşitli durumlarda veya metnin çeşitli özelliklerine göre okuma biçimlerini değiştirmediklerini belirtmiştir.

Öğrencilerin üniversite giriş sınavına hazırlanmaları aşamasında İngilizce okumada yoğun olarak sınavda okuma deneyimi kazanmış olmaları dolayısıyla sınavda etkili olarak kullanılabilecek stratejiler konusunda bilinçlenmiş olmaları, 13 öğrencinin Fransızca okumada kullandıkları stratejileri sınav durumunda değiştirecekleri biçiminde görüş ifade etmelerini açıklayabilir. Sınav durumunda okuduğunu anlamada sorulardan yararlanma birçok öğrenci tarafından kullanıldığı belirtilen bir stratejidir. Metne ait özellikler ve okuma amacı ise az sayıda öğrenci tarafından değinilen durumlardır. Öğrenciler üniversite giriş sınavına hazırlık aşamasında ve sınavında benzer türde, uzunlukta, zorlukta metinlere ait çoktan seçmeli sorularda doğru yanıt bulma amacıyla yoğun olarak okuma yapmaktadırlar. Öğrencilerin metin türüne ve okuma amacına uygun bir biçimde okuma stratejilerini seçme konusunda farkındalıklarının fazla gelişmemiş olması, öncelikle İngilizce dilinde çeşitli metin özellikleri ve okuma amaçlarıyla okuma deneyimlerinin olmaması ve daha önce doğrudan okuma stratejileri öğretimi almamış olmalarıyla açıklanabilir. Ayrıca bir yıl süreli Fransızca hazırlık programında okuma becerilerini geliştirme amacıyla öğrenciler çeşitli okuma amaçlarıyla çeşitli metinler okumuş olmalarına rağmen, yine doğrudan bir strateji öğretimi yapılmadığı için birçok öğrencinin bu farkındalığı kazanamamış olduğu söylenilebilir.

Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerin kullandıkları stratejilerin türüne bakıldığında, öğrencilerin büyük bir kısmı sözcük, cümle odaklı çözümleyici okuma stratejilerini, daha az sayıda öğrenci ise metni gözden geçirme, ön bilgi kullanma, tahmin yürütme, amaç belirleme gibi bütünleştirici okuma stratejileri kullandığını belirtmiştir. Dolayısıyla hem bütünleştirici ve hem çözümleyici stratejileri az sayıda öğrencinin kullandığı söylenilebilir.

Öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından kullanıldığı belirtilen sözcük anlamını çıkarım, sözlükten yararlanma, çeviri gibi stratejilerin farklı biçimlerde kullandıkları ortaya çıkmıştır. Az sayıda öğrenci bir metinde önce bilinmeyen sözcüklerin anlamına sözlükten bakma, sadece sınav durumunda sözcük anlamı çıkarım stratejisini kullanma veya okuduğu tüm cümleleri çevirme gibi daha çok zayıf öğrencilere atfedilen stratejileri kullandıklarını belirtmişlerdir.

Okuma stratejilerini değiştirmelerini gerektiren durum olarak sınav durumu öne çıkmış, az sayıda öğrencinin kullanılan stratejilerin seçiminde önemli rolü olan metin türü ve okuma amacına değindikleri görülmüştür. Okuma stratejilerinin tür olarak kullanımı yanında, okuma amacı, metin özelliği veya okuma görevinin gerekleri doğrultusunda uygun stratejiyi seçip, etkili biçimde kullanma, okuduğunu anlamayı ve strateji kullanımını izleyerek gerekli gördüğü durumda stratejileri değiştirebilmek etkili okumada oldukça önem taşımaktadır. Araştırmada birçok öğrenci için farklı öğrenme görevi olarak sınav durumuna yönelik strateji kullanımında farkındalıklarının geliştiği, metin özelliği, okuma amacına uygun strateji seçimi konusunda okuma deneyimlerinin fazla olmadığı ve farkındalıklarının fazla gelişmemiş olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak öğrencilerin büyük bir kısmının üniversite sınavına hazırlık sürecinde İngilizce öğrenirken sınav odaklı fakat sınırlı sayıda okuma stratejileri geliştirdikleri, bu stratejileri bilinçli biçimde kullandıkları, bütünleştirici stratejileri kullanmadıkları, kullandıkları stratejileri daha çok sınav durumunda değiştirdikleri söylenilebilir.

Bu doğrultuda yabancı dil öğrencilerine yönelik özellikle bütünleştirici okuma stratejileri olmak üzere; okuma stratejilerin ne olduğu, ne işe yaradığı, ne zaman, nasıl kullanılacağını, bir başka deyişle okuma stratejilerine ilişkin bilişbilgisi farkındalığını geliştirmeyi kapsayan doğrudan strateji öğretiminin yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Anderson, N. (1999). *Exploring Second Language Reading: Issues and Strategies*. Canada: Heinle & Heinle Publishers.
- Bouvet, E. (2002). Reading in a foreign language: Strategic variation between readers of differing proficiency. *FULGOR*. 1 (1).
- Carrell, P. (1998). "Can Reading Strategies be Successfully Taught?" *The language Teacher*. 28 Nisan 2009 tarihinde <http://www.jalt-publications.org/tlt/files/98/mar/carrell.html> adresinden erişilmiştir.
- Carrell, P. L., Gaydusek, L. ve Wise, T.(1998). "Metacognition and EFL/ESL Reading". *Intructional Science*, 26, 97-112.
- Chamot, A.U. Barnhardt, S. El-Dinary, P.B. ve Robbins., J.(1999). *The Learning Strategies Handbook*. Newyork: Pearson Education.

- Collins, V.L., Dickson, S.V., D., Simmons, D.C., Kameenui, E.J. (1996). Metacognition and its relation to reading comprehension: Synthesis of the research, tech. rep. No 23. The National Center to Improve the Tools of Educators. 14 Mayıs 2009 tarihinde <http://idea.uoregon.edu/~ncite/documents/techrep/tech23.html> adresinden erişilmiştir.
- Kantarci, F. (2006). *Students' awareness of reading strategies. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*. Ankara: Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koda, K. (2007). *Insights into second language reading: Cross-linguistic approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lee, K.R.ve Rebecca O. (2008). "Understanding EFL Learners' Strategy Use and and Strategy Awareness". 28 Nisan 2009 tarihinde http://www.asian-efl-journal.com/March_08_kl&ro.php adresinden erişilmiştir.
- Oxford, R., Cho, Y., Leung, S ve Kim, H. (2004). Effect of the presence and difficulty of task on strategy use: An exploratory study. *IRAL*, 42 (1), 1-47.
- Thampradit, P. (2006). "A study of reading Strategies Used By Thai University Engineering Students at King Mangkut's Institute of Technology Ladkrabang". *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Carbondale: Southern Illinois University.
- Uzunçakmak, P. (2005). Successful and unsuccessful readers' use of reading strategies. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*. Ankara: Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zhang, L.L. (2001). Awareness in reading: EFL students' metacognitive knowledge of reading strategies in an acquisition-poor environment. *Language Awareness*. 10 (4), 268-288.

